

Amiben világelsők vagyunk

Az Internet iskolai, oktatási felhasználása

Miben vagyunk elsők a világon? – Erre a kérdésre egyszerű a válasz: az egy főre eső Internet-konferenciák számában. Ez az állítás hangzott el többször is – valószínűleg jogosan – az 1999. április 19–20-án, Budapesten tartott országos szakmai-módszertani tanácskozáson. Már a konferencia programja, a szekciók száma, témáinak sokfélesége is sokat ígérő volt. Harmincnégy előadótól sajátos stílusban, többféle eszköz, módszer felhasználásával harminckét különböző témában hallhattunk eredményekről, kísérletekről, a múlt értékeléséről, a jövő ígéreteiről, feladatairól szóló értékelő, ösztönző, lelkesítő, buzdító előadásokat.

Papp Lajos (ügyvezető igazgató, BME Távoktatási Központ) és Kozma Róbert (OM – OKKER Szakmai Bizottsági elnök) a plenáris ülés elnöke és társelnöke meghatározták az előttünk, mindannyiunk (!) előtt álló célt: miután az elmúlt időszakban felépült nagyrészt az iskolai hálózat, további folyamatos feladatunk a működtetés, fenntartás, fejlesztés. Jól képzett rendszergazdákra, felkészült, lelkes tanárookra van szükség.

A konferencia céljaként az internet oktatási alkalmazása közben eddig használt, illetve a jövőre javasolt módszerek, elvek, eljárások ismertetését; az eddigi eredmények bemutatását; a működés-működtetés mikéntjének általános és egyedi tapasztalatainak megosztását tűzték ki.

Elsőként Pokorni Zoltán oktatási miniszter Oktatás, fejlesztés, internet című előadását hallhattuk. Üdvözlő szavai után kifejtette, hogy milyen fontosnak tartja, hogy a politikai kérdések, viták mellett, vagy helyett (?) a pedagógus szakmáról és annak gondjairól is szó essék.

Ha az oktatásra gondolunk, több jelentős kérdés ötlük fel bennünk. Ezek egyike az élethosszig tartó (lifelong learning) oktatás-tanulás problémája. A miniszter úr megfogalmazása szerint ma már a tanulás nem „gyermekbetegség”, nem ér véget 18–23 éves korban. Ma már a „felnöttek” is állandó képzésben, továbbképzésben, átképzésben vesznek részt, gondoljunk csak a munkanélküliek átképzésére és a munkahellyel rendelkezők továbbképzésére.

További problémát jelent az egyre növekvő tudásanyag átadása is. A miniszter példaként említette, hogy napjainkban szükség van olyan új ismeretek megfogalmazására, tanítására, mint a gazdasági ismeretek, a szociológia, a politológia, a média, a lakberendezés, a virágkötészet, az informatika. (Ha talán nem is ebben a sorrendben!) Ugyanakkor gondolni kell arra is, hogy mivel a tanításra fordított időt felesleges, sőt tán lehetetlen is növelni, ezért a kevésbé nélkülözhetetlen területeket, témákat ki kell(ene) hagyni az oktatásból. Ahogy a szülő mondaná: „Olyan sokat tanul ma egy gyerek, hogy szinte már semmit sem tud.” Az iskola dolga nem az, hogy minden ismeretet átadjon, hanem az, hogy az információ megszerzési technikájának, a saját tudás kiegészítési módjának és a strukturált látásmódnak a kialakulását segítse. Csak ezekkel a képességekkel tud a ma embere az információs dzsungelben rendet tenni. Pokorni Zoltán határozottan kijelentette, hogy nem „fagyasztották be a Sulinetes programot, sőt ebben az évben 300 millió Ft-tal többet ruháznak be, mint tavaly. Azonban, míg az 1997-ben rendelkezésre álló összeg 80%-át eszközök beszerzésére, 20%-át fenntartásra fordíthatták, addig 1998-ban már 50%-ot kellett a fenntartásra használni, 1999-ben pedig még tovább romlott az arány. Többek között ezért is nagyon fontos, hogy ne egy múltó divat legyen az internet (mint például az Iskolatévé, az írásvetítő). Valójában minden kornak megvannak a ma-

ga mítoszai, búvszavai, de ha ma az adatbázis csak egy búvszó lesz, a monitor, klaviatúra pedig egy totemállat, akkor nem lépünk előre! Ha csak azért van számítógép az asztalon, mert jól mutat, ez a divat, ha csak azért van e-mail címünk, mert mindenkinek van, és így jobban néz ki a névjegykártyánk, és csak azért van internet, mert minden középiskolában van, akkor nem tesszünk semmit! Szükséges, hogy a tanárok és a diákok használni tudják ezeket az eszközöket, élni tudjanak a felkínált lehetőséggel!

Végül Pokorni Zoltán reményét fejezte ki, hogy e tanácskozáson nemcsak beszélünk ezekről a kérdésekről, hanem eredményre is jutunk.

Ezután a Virtuális Szeptár pályázat nyertesekének osztott ki díjakat, majd további sikereket és jó munkát kívánt mindenkinek.

A következő előadó Nagy Tamás, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője volt. Tartalomfejlesztés, hálózatépítés, pályázatok című előadásában a következő feladatokra hívta fel a figyelmet: Magyarországon az információs struktúra kialakítása,

az intézmények számítógéppel való ellátása, a tartalomszolgáltatás megvalósítása, a pedagógusok továbbképzése és az intézményi adminisztráció reformja. Nagy Tamás szomorúan állapította meg, hogy tapasztalatai szerint az intézmények nagy része nem használja a Sulinetet, az internetet. Példaként említette, hogy a Virtuális Szeptár pályázatra mindössze 40 pályázat érkezett, amelyekből 25 volt értékelhető.

Merényi Ádám, a Microsoft Magyarország képviselője örömmel tudatta, hogy a tanulók figyelemreméltó dolgozatokat készítettek a Verseny 95, illetve a Verseny 98 (a Soros Alapítvány és a Microsoft Magyarország közös pályázata) keretében. Az ebből készített válogatást CD-n minden résztvevőnek felajánlotta.

A következőkben Sulinet hálózatok hét-köznapjai címmel magával ragadó, lelkesítő előadást hallhattunk Kárpáti Andreától, az ELTE Neveléstudományi Tanszékének egyetemi docensétől. Power pointtal támogatott előadásából megtudhattuk, hogy milyen sorsra jutott Európában a számítógép. Örömmel tudatta velünk, hogy külföldön „az ünnep folytatódott”, a kollégák tíz- és százezrei egyedül, rendszeresen, sokat és sokszor számítógépeznek, interneteznek. Nemzetközi jelentésekből megtudhattuk, hogy Nagy-Britanniában például 45 millió fontot(!) kívánnak fordítani két év alatt(!) a tanárképzésre. Az 1970-es években a számítástechnika önálló tantárgyként, a többitől elszigetelve létezett (mintha a számítógép a

számítástechnika-tanárok magánügye lenne!). Az 1980-as években már megjelent a multimédia, az oktatási szoftveripar, és minden tantárgy oktatásánál felhasználható lett a számítógép, az 1990-es években pedig megjelent az intra- és internet széles körű használata. Kárpáti Andrea

Kárpáti Andrea már két évvel ezelőtt is hasonló témában tartott előadást, azóta sajnos nem sokat változott nálunk

az internethez fűződő viszony.

Reményét – miszerint ez a helyzet gyökeresen megváltozik – Cseh Tamás szavait felidézve fejezte ki: „Két év múlva ne ez a dal legyen!”

felhívta figyelmünket arra, hogy bár benne van a szubkultúrában, miszerint „Bölcsésznek lenni és tollal írni!”, szeretné ha ez így módosulna: „Bölcsésznek lenni, és néha tollal írni!” Elkerülhetetlen, hogy a tanárok kedveljék a számítógépet; kell, elkerülhetetlen, hogy a leendő tanárok ne az iskolában lássanak és kényszerüljenek először használni számítógépet, íráskivetítőt, hanem már az egyetemeken pedagógia tanszékén alaposan megismerkedhessenek a számítógép és a számítástechnika nyújtotta, szinte kimeríthetetlen lehetőségekkel. Megtudtuk az előadásból, hogy a világszerte közös célok közé tartozik az eszközpark bővítése, fejlesztése, a tanárképzés problémájának magas szintű megoldása, új tantervek kialakítása, a tartalomfejlesztés, a kutatás. Kárpáti Andrea már két év-

vel ezelőtt is hasonló témában tartott előadást, azóta sajnos nem sokat változott nálunk az internethez fűződő viszony. Reményét – miszerint ez a helyzet gyökereesen megváltozik – *Cseh Tamás* szavait felidézve fejezte ki: „Két év múlva ne ez a dal legyen!”

A továbbiakban *Papp Lajos* prezentációs programmal kísért előadását hallhattuk az Internet-eszközök távoktatási alkalmazásáról. A nyitott képzés az érdekelt (fogyasztó, társadalom, piac) elvárásainak figyelembe vételével, önálló tanulásra kifejlesztett, rugalmas tananyaggal igyekszik a felmerülő igényeket kielégíteni. A távtanulás alapeszméje az, hogy a tanár (tutor) külön-külön konzultál mindegyik tanulóval, és folyamatosan tájékozódik a véleményéről. A távoktatás kialakulása óta – melyet az 1840-es (!) évekre tehetünk –, óriási változások történtek, és ma már a PC-k elterjedésével, a hálózatok kialakulásával új távlatok nyíltak e tanulási forma előtt. A kötetlen tanulást eddig soha nem tapasztalt információ-mennyiség és az ehhez való hozzáférés rendkívüli gyorsasága, az interaktivitás magas foka nagy mértékben támogatja. A médiumválasztás szempontjai közül *Papp Lajos* kiemelte, hogy bár a nyomtatott anyag használata megszokott, olcsó, mert könnyen hozzáférhető, s igazodik az eltérő tanulási/tanítási módszerekhez és hardverfüggetlen, mégsem biztosítja a számítógép nyújtotta többletet, nem elég ösztönző, kisiskolás stílusú. Ezzel szemben a multimédia, a számítógép és az internet jellemzői a magas szintű interaktivitás és rugalmasság; a nagy mennyiségű, gyorsabb, hatékonyabb információátvitel és -keresés; a könnyen korszerűsíthető anyag; a tanultak megértésének továbblépés előtti felmérése; a választható témák tetszőleges sorrendje. Ugyanakkor az is igaz, hogy mindez nem mindenki számára elérhető, alkalmazásuk költséges, kifejlesztésük, fenntartásuk hosszadalmas, specialistákat igénylő feladat, és természetesen óriási többletmunkát igényel. Az internetnek a kötetlen képzésben való használatkor feltétlenül figyelembe kell vennünk a sajnos még meglévő kulturális gátakat, a pedagógiai megközelítés elsődlegességét!

Az utolsó felszólaló *Rozgonyi-Borus Ferenc*, a JATE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium tanára volt. Az iskolai tapasztalatokat elemezve elmondta, hogy szerinte rengeteg érv szól az internet alkalmazása mellett: az újdonság varázsa lengi körül, mindig más, az információ mennyisége exponenciálisan nő, egyszerűen kezelhető, tekintélyvel romboló, kétkedni tanít. Azonban ellene is számos tényezőt említhetünk: a túlzott elvárások miatt gyakran csalódást okoz, könnyű elveszni benne térben és időben, ellenőrizhetetlen, korlátozatlan, nem megold, hanem felvet problémákat, és gyakran megzavarja a tanár-diák kapcsolatot. Mindezek figyelembe vételével használni érdemes (kell!), sokszor, sok helyen: az egyéni tempójú oktatásban, a távoktatásban, a gyakoroltatásban, a tudásszint felmérésekor, az egyéni értékeléskor, a hagyományos oktatás színesítésére, a kétkedési képesség kifejlesztésére. A maguk részéről iskolájukban már többféle területen kihasználták az internet nyújtotta lehetőségeket: új anyag feldolgozásokor, problémamegoldásban, gyakoroltatásban, számonkérésben, forráskutatásra, kiselőadás előkészítésekor. Előadását *Rozgonyi-Borus Ferenc* a következő gondolattal zárta: „Minden olyan tanítási óra sikeres, melyen legalább a tanár tanult valami újat.”

A délután folyamán az érdeklődők négy különböző szekció közül választhattak, melyek módszertani kérdésekkel, szoftver-fejlesztéssel, az internet és a társadalom kapcsolatával foglalkoztak.

Zsákó László, az ELTE TTK egyetemi adjunktusa, az Informatika Szakmódszertani Csoport csoportvezetője az Internetes és multimédiás oktatás módszertani kérdéseit világította meg. Az internetes, multimédiás oktatás problémáit a tanórán az információk megjelenésének lassúsága, a számítógépek kevés száma, a látvány, a „csillogás” figyelemelterelő hatása okozza. Nem használjuk jól ennek a módszernek a lehetőségeit, erre a leggyakoribb példák: ha írásvetítővel pótoljuk a táblát, a tankönyvet; ha bemutató-készítővel pótoljuk az írásvetítőt, vagy más, egyedi médiákat; ha multimédiás tananyaggal pótol-

jük a tankönyvet; ha egységesen vezényeljük a tanulók internetes, multimédiás munkáját. A célunk az, hogy a hagyományos oktatást a megfelelő helyen, időben, és módon kiegészítsük az internet és a multimédiás anyagok felhasználásával. Mivel az órán nem lehet (és nem is kell) elmondani mindent, használják a diákok az internetet a tanórán kívül. A tanár pedig segítséget nyújt(hat) abban, hogy mit keressen, hol keresse; és ha talál valamit, azt miként értékelje a tanuló. Mindezeknek figyelemreméltó következményei vannak: a tanárnak sokkal nagyobb műveltséggel kell rendelkeznie, sokkal több felkészülési időre lesz szüksége, sokkal kevesebb kötelező órája legyen (max. 10). Az osztálylétszámokat drasztikusan csökkenteni kell (20 fő alá), a kötelező tantermi tanórákat is csökkenteni kell (4–5 óra/nap); több, dolgozószoba-típusú termet kell kialakítani az iskolákban. Ha mindez rendelkezésre állna, akkor itt lenne a szép, új világ. (Csak rajtunk múlik, így lesz-e!)

Rengeteg érdekes téma került még napirendre az internetes távoktatásról, az internet alkalmazásáról a különböző tantárgyakban, a Magyar Elektronikus Könyvtárról, a Sulinetről, az internet és az egyetem kapcsolatáról.

A tanácskozás második napjának programjai: Egy alternatív informatikai stratégia az oktatásban, Tanár az interneten, Informatikai intelligencia az oktatásban és Hallássérültek oktatása az internet világnyelvén. Ezek ugyancsak sok tapasztalattal, új problémák felvetésével, érdekes megoldásokkal, ötletekkel, stratégiákkal gazdagították a jelenlévők ismereteit.

Ha sikerül mindannyiunknak levonni e két nap tanulságait, felhasználni mások tapasztalatait, alkalmazni újszerű javaslatait; kerülni az általános hibákat, akkor talán jövőre vagy azután már nemcsak az egy főre jutó informatikakonferenciák száma tekintetében érünk el előkelő helyezést!

Horváth Szilárdné

Rendkívüli lehetőség!

AZ ADUPRINT KIADÓ ÉS NYOMDA 50% árengedményt ad
eddig megjelent kiadványaira az Iskolakultúra olvasóinak.

Richard Tarnas: A nyugati gondolat stációi	1250	Az élő titok – Neandervölgy	490
Bernard McGinn: Antikrisztus	1150	John Kenneth Galbraith: A pénzügyi spekulációk rövid története	225
Antonio R. Damasio: Descartes tévedése	1250	Roger Dawson: Dönteni tudni kell	340
Hamish McRae: A világ 2020-ban	980	Zádor Imre: Lélekgyógyítás tengereken túl	825
Malcolm B. Hamilton: Vallás, ember, társadalom	1250	Antonio Gala: Örökségetek a világ	340
Jack Dann: Emlékek katedrálisa	990	Denise Robertson: A feledés fátylai	480
Leonardo da Vinci titokzatos élete		Szabadon élni	390
John Darnton:			

A kiadványok a fenti (50%-os) áron megvásárolhatók a Kiadó székhelyén (1061 Budapest, Paulay Ede u. 55.) vagy postai utánvétellel megrendelhetők.